

1 Hiter razvoj programske opreme

1.1 Uvod

Praktično **nemogoče** je izdelati **stabilne zahteve**, ki tekom razvoja ne bi imele potrebe po spremembi.

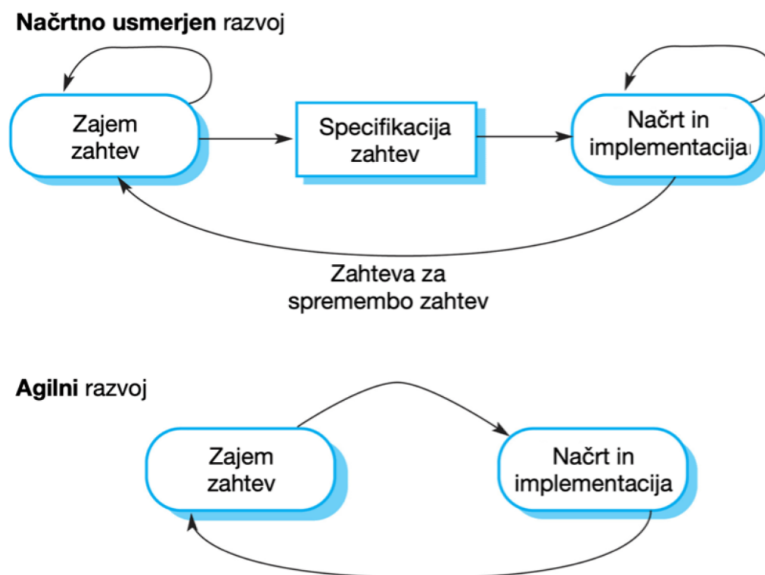
1.2 Agilni razvoj

Izdelava **specifikacije, načrt in implementacija** so med seboj **testno povezani**

Sistem razvijamo kot **zaporedje različic (inkrementov)**, kjer so značilne **pogoste dostave novih različic**, ki se vedno ovrednotijo s strani razvijalca in uporabnika.

Dokumentacije je minimalno, saj je **fokus** predvsem **na izvorni kodi**

1.3 Načrtno usmerjen vs. Agilni razvoj

Slika 8.1: Primerjava **načrtno usmerjenega** in **agilnega** razvoja

Figure 1: Primerjava **načrtno usmerjenega** in **agilnega** razvoja

Načrtno usmerjen razvoj:

- ločene razvojne stopnje, rezultate na vsaki od stopenj pripraviti v naprej
- iteracije se izvajajo znotraj aktivnosti

Agilni razvoj:

- **zajem zahtev, načrt, izvedba in testiranje so med seboj prepleteni**

2 Agilne metode

Značilnosti agilnih metod:

- **fokus na izvorni kodi**
- **iterativni pristop**
- **hitro zagotavljanje delujoče programske opreme**

2.1 Agilni manifest

Prvila agilnega manifesta:

1. fokus na **posameznikih in interakcijah** namesto procesih ter orodjih
2. **delujoča programska oprema je bolj pomembna** od izčrpane dokumentacije
3. **sodelovanje z naročnikom** namesto izvajanje po pogodbi
4. **odziv na spremembe** namesto sledenje načrtu

2.2 Principi agilnih metod

2.2.1 Sodelovanje stranke

Stranke morajo biti **testno** vključene v celoten razvojni proces. Njihova naloga je predvsem konstantno **vrednotenje** trenutnega napredka.

2.2.2 Postopna dostava

Programska oprema je razvita in dostavljena **v inkrementih in v sodelovanju s stranko**.

2.2.3 Ljudje in procesi

Člani skupine morajo imeti možnost **izbire in uporabe lastnih pristopov** brez predpisanih procesov.

2.2.4 Sprejemanje sprememb

Sistem je načrtovan tako, da pričakujemo spremembe zahtev s strani stranke.

2.2.5 Ohranjanje enostavnosti

Kjerkoli je mogoče, se aktivno odpravlja zapletenost sistema. Osredotočamo se na **enostavnosti razvoja programske opreme**.

2.3 Uporabnost agilnih metod

Uporabne so predvsem pri razvijanju programske opreme, kjer je končni izdelek majhen oziroma nima prevelikega obsega.

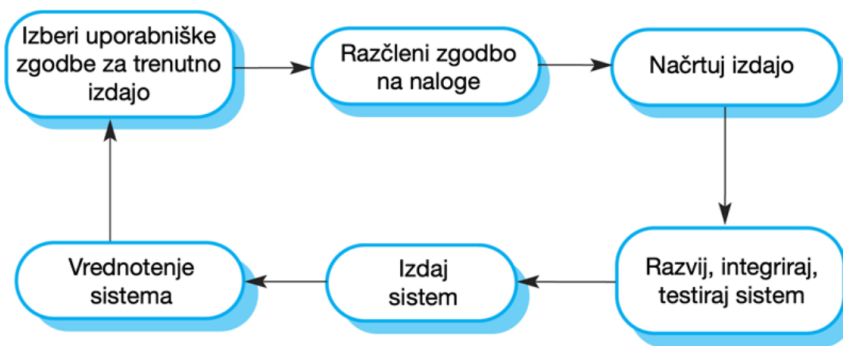
Agilni pristop je pametno uporabiti predvsem pri razvijanju programske opreme **po meri**, kjer je stranka neprestano vključena v razvoj.

3 Tehnike agilnega razvoja

3.1 Ekstremno programiranje (XP)

Uporablja se "ekstremni" pristop k iterativnemu razvoju:

- **nove različice** se lahko izdelajo **večrat na dan**
- **inkrementi** se dostavljajo strankam **vsaka 2 tedna**
- za vsako grandjo je potrebno **izvesti vse teste**. Grandja je sprejeta in dostavljena le, če se **vsi** testi izvedejo pravilno.
-

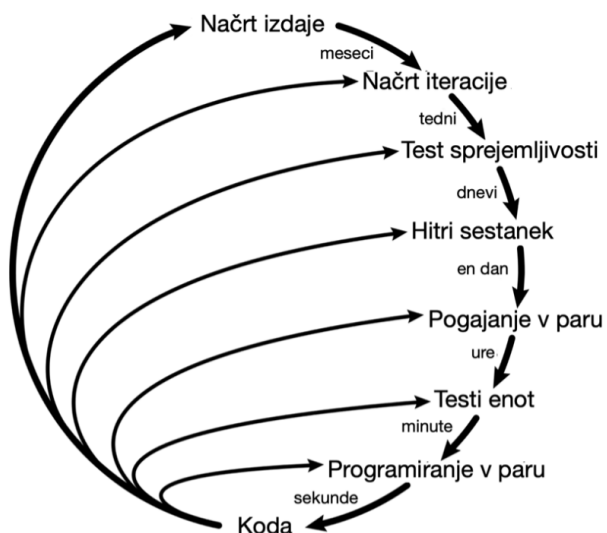
Slika 8.2: **Cikel izdaje programske opreme** pri ekstremnem programiranju

Figure 2: **Cikel izdaje programske opreme** pri ekstremnem programiranju

3.2 Cikel izdaje programske opreme

3.3 Dobre prakse ekstremnega programiranja

- postopno oz. inkrementalno načrtovanje
- majhne izdaje
- enostaven načrt
- razvoj z vnaprejšnim testiranjem
- preurejanje kode
- programiranje v paru
- skupinsko lastništvo
- stalna integracija
- trajnostni tempo
- stalna prisotnost tranke

Slika 8.3: Povratna zanka načrtovanja pri ekstremnem programiranju

Figure 3: Povratna zanka načrtovanja pri ekstremnem programiranju

3.4 XP in agilna načela (glej 3.3 ...)

- inkrementalni razvoj podprt z pogostimi izdajami sistema
- vključenost stranke - *predstavnik naročnika prisoten v polnem delovnem času*
- programiranje v paru - *poudarek na skupnem lastništvu*
- obvladovanje sprememb podprto z navadnimi izdajami sistema
- ohranjanje enostavnosti s stalnim preurejanjem izvirne kode

3.5 Vplivne prakse XP

XP je **tehnično naravnano** - ni ga enostavno vključiti v prakso upravljanja (*predvsem v velikih podjetjih*).

Agilni razvoj uporablja številne dobre prakse XP:

- uporaba uporabniških zgodb pri specifikacij zahtev
- preoblikovanje izvirne kode
- razvoj z vnaprejšnim testiranjem
- programiranje v paru

3.5.1 Uporaba uporabniških zgodb pri specifikacij zahtev

Pri XP je stranka **del razvojne skupine** in je odgovorna za **odločanje o zahtevah**.

Uporabniška zahteva = uporabniška zgodba (ali scenarij)

Zgodbe so zapisane na **karticah**, ki jih razvojna skupina razčleni na posamezne **razvojne naloge** → le-te so **osnova časovnega načrta in ocene stroškov**.

Stranka izbere zgodbe za vključitev v naslednjo izdajo na podlagi njenih prednostnih nalog in predvidenih urnikov.

3.5.2 Preoblikovanje izvirne kode

Splošno znana modrost v programskem inženirstvu je **načrtovanje za spremembe**.

Pri **XP** tega ne upoštevamo, saj gre za pristop, kjer **ni mogoče zanesljivo predvideti sprememb** - namesta tega **stalno preoblikujemo izvirno kodo** z namenom lažje vpeljave sprememb, ko do le-teh pride.

Nekaj primerov preoblikovanja izvirne kode:

- reorganizacija razredne hierarhije - odstanitev podvojene kode
- urejanje in preimenovanje spremenljivk/atributov/metod za lažje razumevanje
- zamenjava delov kode s klici na metode, ki so vključene v neko programsko knjižnico

3.5.3 Razvoj z vnaprejšnim testiranjem

Pri XP je **testiranje osrednjega pomena** - testiramo po **vsaki opravljeni spremembi**.

Lastnosti testiranja pri XP:

- razvoj z vnaprejšnjim testiranjem
- **inkrementalni razvoj testov** in scenarijev
- **sodelovanje uporabnikov/naročnikov pri razvoju in vrednotenju testov** - *pomaga pri razvoju testov sprejemljivosti za zgodbe, ki jih je treba izvesti v naslednji izdaji sistema*
- **avtomatizirani testi**, ki se izvajajo vsakič, ko je zgrajena nova izdaja - **avtomatizirano ogrodtje za testiranje** je sistem, ki omogoča enostavno pisanje izvedljivih testov in predložitev množice testov za izvedbo

Predpisovanje zdravil

Katja je zdravnica, ki želi bolniku v njeni ordinaciji predpisati zdravila. Zdravstveni karton pacienta je že prikazan na njenem računalniku, tako da lahko izbere zavihek z zdravili, kjer ima na voljo trenutno zdravilo, novo zdravilo ali formular.

Če izbere **trenutno zdravilo**, sistem od nje zahteva, da preveri odmerek. Če želi spremeniti odmerek, vstopi v funkcionalnost nov odmerek in potrdi recept.

Če izbere **novo zdravilo**, sistem predpostavlja, da ve, katera zdravila naj predpiše. Ko vnese prvih nekaj črk imena zdravila, sistem prikaže seznam možnih zdravil, ki vsebujejo vnesene črke. Ko izbere potrebno zdravilo, jo sistem opozori, naj preveri, ali je izbrano zdravilo pravilno. Prikaže se ji zaslonska maska z odmerkom, nato potrdi recept.

Če izbere **formular**, sistem prikaže iskalno polje za iskanje po odobrenih formulah. Potem lahko poišče zdravilo, ki ga potrebuje. Ko izbere zdravilo, sistem zahteva, da preveri, ali je zdravilo pravilno. Prikaže se ji zaslonska maska z odmerkom, nato potrdi recept.

Sistem vedno preverja, ali je odmerek znotraj odobrenega območja. Če odmerek ni ustrezen, Katjo prosimo, da spremeni odmerek.

Ko Katja potrdi recept, se prikaže preverjanje. Na tem mestu lahko klikne na OK ali Spremeni. Če izbere OK, se recept zabeleži v revizijsko bazo podatkov. Če izbere gumb Spremeni, ponovno vstopi v postopek za predpisovanje zdravil.

Slika 8.4: Uporabniška zgodba predpisovanja zdravil

Naloga 1: Sprememba odmerka predpisanega zdravila

Naloga 2: Izbira formularja

Naloga 3: Preverjanje odmerka

Preverjanje odmerka je varnostni ukrep, ki se uporabi za testiranje ali zdravnik ni predpisal premajhnega ali prevelikega odmerka.

Z uporabo identifikacijske številke formularja za ime generičnega zdravila se formular poišče in pridobi priporočeni najvišji in najmanjši odmerek.

Preverjanje predpisanega odmerka glede na najnižjo in najvišjo vrednost. Če je zunaj obsega, sistem vrne napako, da je odmerek previsok ali prenizek. Če je vrednost v obsegu, se omogoči gumb Potrdi.

Slika 8.5: Kartice z nalogami pri predpisovanju zdravil

Figure 4: Zgodba in kartice z nalogami

3.5.4 Opis testnega primera za preverjanje odmerka

Test 4: Preverjanje odmerka
Vhod: 1. Številčna vrednost v mg, ki predstavlja en odmerek zdravila. 2. Število, ki predstavlja število posameznih odmerkov na dan.
Testi: 1. Posamezen odmerek je pravilen, vendar je frekvenca previsoka. 2. Posamezen odmerek je previsok ali prenizek. 3. Posamezen odmerek in frekvenca sta previsoka ali prenizka. 4. Posamezen odmerek in frekvenca sta v dovoljenem območju.
Izhod: OK ali sporočilo o napaki, ki sporoča, da je odmerek zunaj dovoljenega območja.

Slika 8.6: Opis testnega primera za preverjanje odmerka

Figure 5: Opis testnega primera

3.5.5 Programiranje v paru

Uporablja se kot **neformalni postopek pregledovanja**, saj vsako vrstico kode obravnava več kot ena oseba.

*(Baje je kar nekaj dokazov, ki pravijo, da sta dva programerja, ki programirata na istem projektu vsak za svojim računalnikom **manj učinkovita** kot dva programerja, ki sedita za istim računalnikom in izvajata programiranje v paru.)*

4 Agilno vodenje projektov

Glavne odgovornosti vodje projekta:

- programska oprema se dostavi pravočasno
- programska oprema se dostavi v okviru proračuna projekta

4.1 Scrum

Scrum je **agilna metoda**, ki se osredotoča na **upravljanju iterativnega razvoja programske opreme**.

Scrum sestavljajo tri faze:

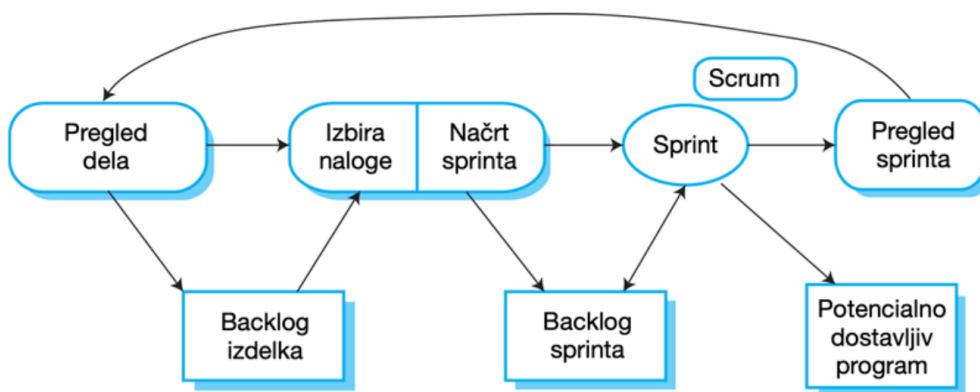
- **začetna faza** - je faza *načrtovanja*, kjer se *določijo splošni cilji projekta* in se *oblikuje arhitektura programske opreme*
- **vrsta ciklov sprinta** - v okviru enega cikla se razvije en inkrement sistema
- **faza zaključka projekta** - zaključimo projekt, dopolnimo zahtevano dokumentacijo
- ...

Scrum terminologija:

- **razvojna skupina** - skupina razvijalcev, ki ne presega 7 ljudi. Odgovorni za razvoj P.O in ostalih bistvenih projektnih dokumentov
- **potencialno dostavljiv inkrement izdelka** - inkrement iz sprinta je v končnem stanju in ni potrebnega dodatnega dela, kot npr. testiranje za njegovo vključitev v končni izdelek

- **backlog izdelka** - seznam opravil, ki jih mora opraviti razvojna skupina
- **lastnik izdelka** - posameznik/majhna skupina z nalogo identifikacije lastnosti izdelka ali zahteve in prednostne razvrstitve za razvoj
- **Scrum** - vsakodnevno srečanje razvojne skupine, ki pregleda napredek in daje prednost delu, ki ga je treba opraviti ta dan
- **Scrum master** - odgovoren za sledenje procesu in vodenje ekipe pri učinkoviti uporabi Scruma. Odgovoren, da razvojne ekipe ne motijo dejavniki iz zunanjega sveta. Nenehno mora pregledovati backlog izdelka in zagotoviti, da projekt neprestano izpolnjuje kritične poslovne zahteve
- **sprint** - razvojna iteracija, ki običajno traja od 2 do 4 tedne
- **hitrost** - ocena, ki nam pove, kolikšen delež izdelka lahko razvojna skupina implementira v enem sprintu

4.1.1 Scrum sprint cikel

Slika 8.7: Scrum sprint cikel

Figure 6: Scrum sprint cikel

4.1.2

Glej terminologijo ...

4.1.3 Prednosti Scruma

- izdelek razdeljen na **množico obvladljivih in razumljivih delov**
- nestabilne zahteve **ne zadržujejo** napredka
- celotna ekipa ima pregled nad vsem
- stranke pravočasno vidijo dostavo inkrementov in pridobijo povratne informacije o tem, kako projekt napreduje
- vzpostavljeno zaupanje med naročnikom in razvijalci ter ustvarjena pozitivna kultura, v kateri vsi pričakujejo uspeh projekta

4.1.4 Porazdeljeni Scrum

5 Prilagajanje agilnih metod

Prilagajanje navzgor se nanaša na uporabo agilnih metod za razvoj večjih sistemov programske opreme, ki jih majhna skupina ne more razviti.

Slika 8.8: Porazdeljeni Scrum

Figure 7: Porazdeljeni Scrum

Prilagajanje navzdol se nanaša na uvedbo agilnih metod v veliko organizacijo z dolgoletnimi izkušnjami pri razvoju programske opreme.

5.1 Praktične težave z agilnimi metodami

- neformalnost razvoja **ni združljiva** s pravnim pristopom opredelitve pogodbe
- neprimerne za **vzdrževanje** programske opreme
- neprimerne za **večje** razvojne skupine (korporacije)

5.2 Merjenje procesa

Pri razvojnem projektu programske opreme je potrebna **pogodba, kjer je ovrednoten čas razvijalca** in ne zahtevana funkcionalnost.

5.3 Agilne metode in vzdrževanje programske opreme

Če želimo da bodo agilne metode **uspešne** morajo podpirati zudi **vzdrževanje in prvotni razvoj**.

Težave se pojavijo, če prvotne razvojne skupine ni mogoče ohraniti.

5.4 Agilno vzdrževanje

Ključne težave:

- pomankanje dokumentacije izdelka
- vključenost naročnika v razvojem procesu
- ohranjanje kontinuitete razvojen skupine

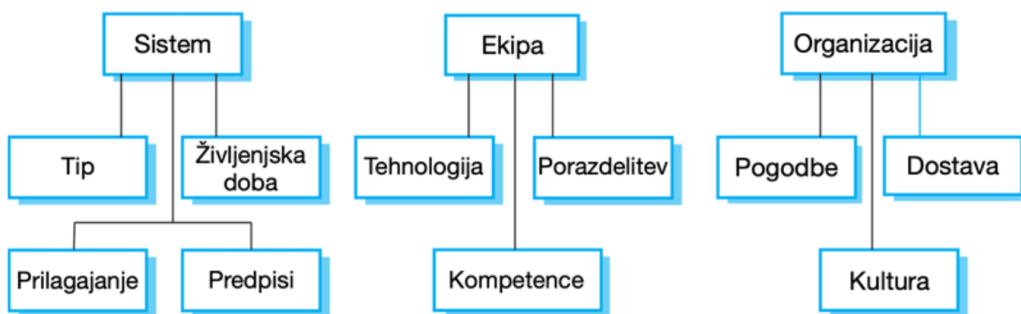
5.6 Agilna načela in organizacijske prakse

načelo - praksa

- **vklučenost naročnika** - predvsem odvisno od naročnikove pripravljenosti do sodelovanja
- **odprtost na spremembe** - težko upoštevati, ko naročnika sestavlja več posameznikov, saj običajno različni posamezniki različno vidijo prioritetni vrstni red nalog
- **postopna dostava** - tržni direktorji morajo poznati funkcionalnosti izdelka več mesecev vnaprej, da lahko pripravijo učinkovito oglaševalsko akcijo

5.7 Agilni in načrtno usmerjeni dejavniki

Slika 8.9: Dejavniki, ki vplivajo na izbiro načrtno usmerjenega ali agilnega razvoja.

Figure 8: Dejavniki, ki vplivajo na izbiro načrtno usmerjenega ali agilnega razvoja

5.8 Sistemske težave

- **Kako velik je sistem, ki se razvija?** - agilne metode so učinkovite, če je razvojan skupina majhna
- **Kakšen tip sistema se razvija?** - kompleksni sistemi z veliko obsega in ki zahtevajo veliko analize pred izvedbo, potrebujejo podroben načrt
- **Kakšna je pričakovana življenjska doba sistema?** - daljša je planirana življenjska doba, bolj podrobno in dobro dokumentacijo potrebujemo, saj se ta uporablja za komunikacije med skupino razvijalcev in skupino, ki zagotavlja podporo
- **Ali mora sistem upoštevati zunanje predpise?**

5.9 Ljudje in ekipe

- **Kako dobri so razvijalci, arhitekti in programerji v razvojni skupini?** - agilne metode zahtevajo **višjo raven** znanja in spretnosti
- **Kako je organizirana razvojna skupina?**
- **Katere podporne tehnologije so na voljo?** - če projektne dokumentacije ni na voljo, je **podpora za vizualizacijo in analizo programa** v razvojnem orodju **bistvena**

5.10 Organizacijska vprašanja

- Tradicionalno usmerjena razvojna podjetja imajo kulturo razvoja, ki temelji na načrtih, saj je to norma v (programskem) inženirstvu.
- Ali je tradicionalna organizacijska praksa razviti podrobno specifikacijo sistema?
- Ali so predstavniki naročnika na voljo za zagotavljanje povratnih informacij o inkrementu sistema?
- Ali se neformalni agilni razvoj umešča v organizacijsko kulturo s podrobno dokumentacijo?

5.11 Agilne metode za večje sisteme

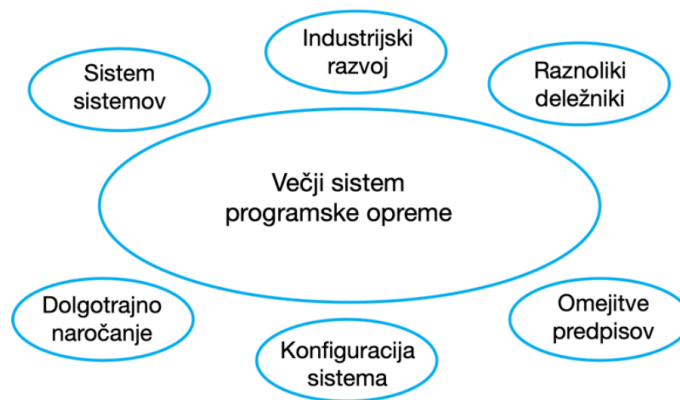
Ekipe pogosto delajo na različnih geografskih lokacijah.

Veliki sistemi pogosto vključujejo in sodelujejo z ostalimi že zgrajenimi sistemi in rešitvami.

5.12 Razvoj večjih sistemov

- dolg čas dobave in razvoja
- težko je ohranjati tudi skladnost razvojne skupine

5.12.1 Dejavniki pri razvoju večjih sistemov

Slika 8.10: Dejavniki v velikih sistemih

Figure 9: Dejavniki v velikih sistemih

5.12.2 IBM-ova agilnost pri modelu prilagajanja

5.12.3 Razširitev na velike sisteme

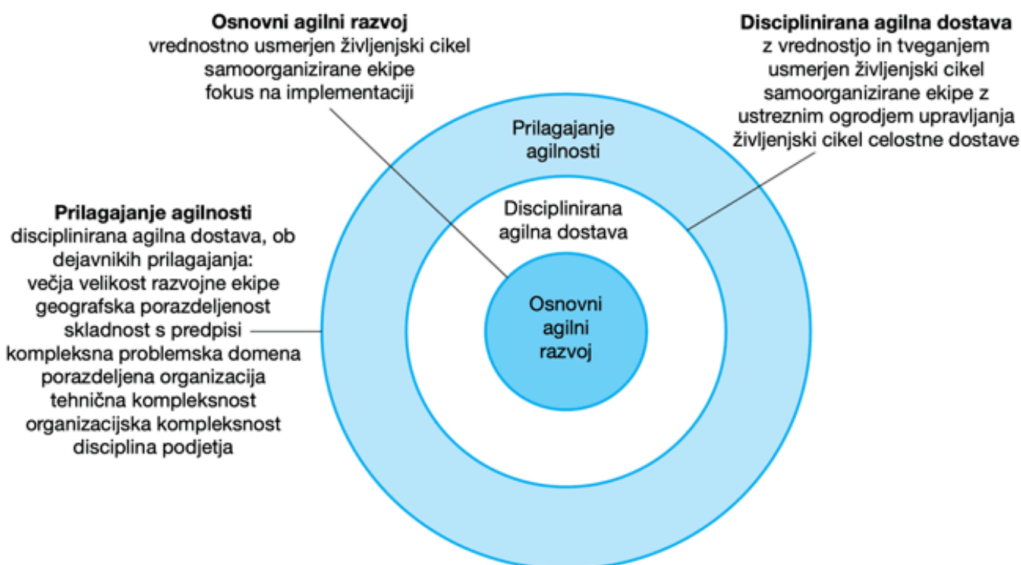
- popolnoma inkrementalni pristop pri zajemanju zahtev je **nemogoč**
- nikoli zgolj en lastnik izdelka
- ni se mogoče osredotočiti zgolj na kodo izdelka
- potrebujemo dodatne, dobro zasnovane mehanizme za komunikacijo med razvojnimi skupinami
- stalna integracija **praktično nemogoča**

5.12.4 Scrum in več razvojnih ekip

- **podvajanje vlog** - vsaka razvojna skupina ima svojega Scrum Masterja
- **arhitekti izdelkov** - vsaka ekipa izbere svojega arhitekta, ki nato sodeluje z arhitekti ostalih skupin pri oblikovanju in razvoju celotne systemske arhitekture
- **uskladitev izdaj** - datumi izdaje izdelkov so usklajeni tako, da je izdelan **delujoč in popoln** sistem
- **scrum Scrumov** - dnevna srečanja, kjer se srečujejo Scrum Masterji in razpravljajo o napredku in načrtovanju dela v prihodnje

5.12.5 Agilne metode v podjetjih

- Vodje projektov brez izkušenj z agilnimi metodami niso pripravljeni sprejeti tveganja novega pristopa.

Slika 8.11: IBM-ova agilnost pri modelu prilagajanja

Figure 10: IBM-ova agilnost pri modelu prilagajanja

- Zaradi svoje birokratske narave so verjetno nezdružljivi z agilnimi metodami.
- V podjetjih je ponavadi prisotna široka paleta sposobnosti in spretnosti, agilni pristopi pa potrebujejo visoko raven znanja pri vsakem posamezniku.
- Pri tradicionalnih podjetjih, kjer je uporabljena konvencionalna inženirska praksa, lahko pride do kulturne odpornosti na agilne metode.

6 Zaključne ugotovitve

- Agilne metode so inkrementalne razvojne metode, ki se osredotočajo na hitro razvijanje programske opreme, pogoste izdaje programske opreme, zmanjšanje režijskih stroškov z zmanjšanjem dokumentacije in izdelavo visoko kakovostne kode.
- Agilne razvojne prakse vključujejo:
  - uporabniške zgodbe za zajem specifikacije sistema,
  - pogoste izdaje programske opreme,
  - stalno izboljševanje programske opreme,
  - vnaprejšnje testiranje,
  - sodelovanje naročnika v razvojni skupini.
- Scrum je agilna metoda, ki predstavlja ogrodje za vodenje projektov.
- Temelji na zaporedju sprintov, ki predstavljajo določena časovna obdobja za razvoj inkrementa sistema.
- Veliko praktičnih razvojnih metod je mešanica načrtno usmerjenega in agilnega razvoja.
- Prilagajanje agilnih metod za večje sisteme je težavno.

Večji sistemi potrebujejo vnaprejšnje načrtovanje, določeno dokumentacijo in organizacijska praksa je lahko v nasprotju z neformalnostjo agilnih pristopov.